

تدوین راهبردهای بازآفرینی بافت تاریخی شهر سنندج از طریق کاربردی رویکرد طب سوزنی شهری*

روژین رؤفی^۱ - عباس شیعه^{۲*}

۱. کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران.
۲. استادیار گروه شهرسازی، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۱ تاریخ اصلاحات: ۱۴۰۱/۱۰/۱۰ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۱۰/۱۳ تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۱۲/۲۹

چکیده

این روزها رشد بالای شهرنشینی، جامعه انسانی و بافت‌های شهری را با مشکلاتی روبه‌رو نموده است و این در حالی است که برنامه‌ریزان شهری نیز، فاقد راه‌حل‌های مناسب برای حل مشکلات نوظهور شهرها می‌باشند. رویکرد طب سوزنی شهری به معنای مداخلات کوچک‌مقیاس و کم‌هزینه در نقاط حساس و تاثیرگذار است، که از آن می‌توان به عنوان راه‌حلی مناسب در بهبود وضعیت بافت‌های تاریخی استفاده نمود. هدف از این پژوهش، کاربردی رویکرد طب سوزنی شهری و استفاده از پتانسیل‌های منحصر به فرد موجود در بافت تاریخی شهر سنندج، به منظور تدوین راهبردهایی در جهت بازآفرینی و افزایش حس سرزندگی در آن می‌باشد. در این پژوهش از روش تحقیق کیفی به منظور کاربردی رویکرد طب سوزنی شهری استفاده شده است. به منظور کاربردی رویکرد طب سوزنی شهری در محدوده‌ی پژوهشی، اصول مورد نظر در سه دسته تحلیل و تدقیق (شناخت محدوده)، تعیین نقاط مداخلاتی و اقدامات هدفمند، تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته که مراحل انجام آن شامل: جمع‌آوری اطلاعات کتابخانه‌ای، تولید نقشه‌ی پهنه‌های مداخلاتی، بررسی مشکلات موجود در محدوده‌ی پژوهشی با استفاده از پرسش‌نامه اسکلتی - عضلانی نوردیک، تحلیل مشکلات با استفاده از روش OWAS و در پایان تولید نقشه نقاط مداخلاتی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل ساکنین محلات بافت تاریخی شهر سنندج است، که اطلاعات حاصل از آن به طور مستقیم بر روی نتایج پژوهش تاثیرگذار است. نتایج این پژوهش نشان‌دهنده‌ی آن است که رویکرد طب سوزنی شهری با استفاده از عوامل فرهنگی و غیره، می‌تواند تغییرات قابل توجهی را هم‌چون از پتانسیل‌های موجود محلات، مشارکت ساکنین، عوامل فرهنگی و غیره، می‌تواند تغییرات قابل توجهی را هم‌چون بهبود کیفیت زندگی، حضور ساکنین و گردشگران در سطح محلات، توسعه اقتصاد محلی، افزایش خلاقیت و کاهش نابرابری‌های اجتماعی را فراهم آورد.

واژگان کلیدی: طب سوزنی شهری، بافت تاریخی شهر سنندج، بازآفرینی شهری، پرسش‌نامه اسکلتی - عضلانی نوردیک، روش تحلیلی OWAS.

* این مقاله برگرفته از مطالعات پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با عنوان «تدوین راهبردهای بازآفرینی بافت تاریخی شهر سنندج از طریق مداخله در نقاط حساس و تاثیرگذار آن» و با راهنمایی نویسنده دوم بوده که در دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، در سال ۱۳۹۹ به انجام رسیده است.

** E-mail: shieh.abbas@gmail.com

۱. مقدمه

شهرها بزرگترین اختراع بشر هستند، امروزه بیش از نیمی از جمعیت جهان در شهرها زندگی می‌کنند (Marzi and Ancona 2004, 1). توسعه شهرها و افزایش جمعیت آن، موجب بروز مشکلات متعددی مانند فرسودگی کالبدی و تضعیف پیوندهای اجتماعی در شهرها و به‌خصوص در بافت‌های قدیمی شده است. این مسئله علاوه بر اثرات کالبدی، پیامدهای اقتصادی و اجتماعی فراوانی را نیز به محلات شهری تحمیل نموده است (Mahdianpour, Taghavi Zavareh, Saremi 2018, 31). در طول یک دهه گذشته روند احیای شهری در مسیر تکامل خود، به یک رویکرد بین‌المللی به نام طب سوزنی شهری^۱ رسیده است. این رویکرد تحول عمیقی را در شهرها و نحوه تفکر در مورد توسعه شهری، از طریق گنجانیدن مشارکت مردمی در استراتژی مدیریت شهری ایجاد نموده است (Chan 2017, 1). این رویکرد برای اولین بار در سال ۱۹۶۰ میلادی مطرح و در سال ۱۹۷۰ میلادی توسط معمار اسپانیایی به نام مانوئل دی‌سولامورالس^۲، به منظور احیای بافت شهری بارسلونا مورد استفاده قرار گرفت (Marzi and Ancona 2004). دومین فرد جیمی لرنر^۳ برزیلی است. لرنر بیان می‌کند همواره شهرها با سرعت بالا در حال گسترش، تغییرات و رشد می‌باشند؛ به همین سبب مداخلات شهری باید به گونه‌ای انتخاب شوند که، نقاط استراتژیک را مورد هدف قرار داده و فرایند برنامه‌ریزی را تسریع بخشد (Silva Mora 2013). آخرین فردی که در حال حاضر اقدامات سازه‌ای را در این رویکرد انجام داده، مارکو کاساگراند^۴ فنلادی است. از نظر وی طب سوزنی شهری یک تئوری زیست شهری^۵ است، که جامعه‌شناسی و طراحی شهری را با تئوری طب سنتی چینی ترکیب می‌کند. این رویکرد در نقاطی مشخص و کوچک مقیاس مداخله می‌نماید. هدف از این نقاط ایجاد امواج کوچک مؤثر و انتقال آن به سایر قسمت‌ها و ایجاد تأثیرات بزرگ مقیاس می‌باشد. کاساگراند هم‌چنین بیان دارد که، طب سوزنی شهری همواره به دنبال ارتباط با دانش محلی خاص منطقه مورد مداخله است و به واسطه ماهیت منعطف و بنیادی آن، استرس و تنش صنعتی را در محیط شهری برطرف نموده و شهر را به سمت شهری ارگانیک سوق می‌دهد (Casagrande 2015, 7-8). این نوع مداخله نه تنها برنامه‌ریزان و مدیران شهری، بلکه شهروندان و فضای شهری را نیز با یکدیگر مرتبط می‌سازد. به‌گونه‌ای که همه‌ی این عوامل در تعامل با یکدیگر منجر به ایجاد و بازگشت نشاط و پویایی دوباره به شهرها می‌شود (Tang 2015, 14). هدف از این پژوهش شناسایی درست نقاط مداخله در محدوده‌ی پژوهشی و احیای آن‌ها است، به‌گونه‌ای که از انرژی موجود در آن استفاده و علاوه بر نقطه مورد نظر کل بافت را نیز تحت تأثیر قرا می‌دهد و منجر به بهبود کیفیت زندگی می‌شود (Marzi and

۲. ادبیات پژوهش

در این بخش به بررسی مفاهیم و متغیرهای پژوهش از قبیل بازآفرینی، طب سوزنی شهری، پیشینه طب سوزنی شهری، اصول و معیارهای مورد استفاده در پژوهش و غیره پرداخته می‌شود.

۲-۱- بازآفرینی در بافت‌های تاریخی

بافت تاریخی شهرها به واسطه‌ی قدمت، وجود عناصر باارزش تاریخی، موقعیت مناسب ارتباطی، قرارگیری بازار اصلی شهر و بسیاری از موارد دیگر، جایگاه منحصر به فردی در ساختار فضایی و کارکردی شهرها دارد. این بافت‌ها علی‌رغم دارا بودن ویژگی‌های منحصر به فرد، با تحولات متعددی مواجه و به تدریج دچار نارسایی و اختلال در ابعاد مختلف گردیده‌اند. هم‌زمان با بروز مسائل فوق و تأثیرات آن‌ها بر حوزه‌های مختلف، توجه به بافت‌های تاریخی و رفع ناپایداری آن‌ها، به موضوعی جدی و محوری در شهرها تبدیل شده است (صفدری، پورجعفر، و رنجبر ۱۳۹۳). بازآفرینی در بافت‌های تاریخی شهرها، می‌تواند زمینه‌ی مناسبی برای توسعه درونی شهرها، حفظ و احیاء کالبدی و اجتماعی- فرهنگی را باعث شود و هم‌چنین عاملی مهم در برابر تخریب‌های طبیعی و اقدامات برنامه‌ریزی‌شده توسط سوجدویان باشد (Pourahmad and Akbarnejad 2011).

۲-۲- رویکرد طب سوزنی شهری

واژه طب سوزنی شهری از دو جزء طب سوزنی (اسم)، که نوعی روش درمانی برای بیماری است و شهری (صفت) تشکیل شده است (Santos 2018, 953) و جوهره‌ی اصلی آن از طب باستانی چینی گرفته شده است. این روش به منظور مداخله در مقیاس کوچک و نقاطی خاص در منطقه به جهت فعال کردن پتانسیل و به‌روز کردن آن، مورد استفاده قرار می‌گیرد. با استفاده از ویژگی‌های انعطاف‌پذیری و کارایی در رویکرد طب سوزنی شهری، می‌توان نشاط را در جامعه و محیط زیست، ایجاد نمود

ارائه نمود که در بند ششم آن استراتژی افزایش نیرو در نقاط خاص شهری، تحت عنوان طب سوزنی شهری را معرفی نمود (Prifti 2012, 2). فرامپتون در این کنفرانس، مانوئل دی سولامورالس را به عنوان اولین شخصی که در سال ۱۹۷۰ به مفهوم طب سوزنی اشاره کرد، به همگان معرفی نمود. دومین شخص نیز جیمی لرنر برزیلی بود. وی در کنفرانس TED (سال ۲۰۰۷ میلادی) ادعا داشت که این رویکرد در بیش‌تر پروژه‌های او اعمال شده است به گونه‌ای که شهر شلوغ، آلوده و مملو از جرم و جنایت کوریوتیا را به یک شهر مدرن، سرسبز و دارای نوآوری اجتماعی تبدیل کرد. مارکو کاساگراند فنلادی نیز آخرین دانشمند در این رویکرد و برخی معتقدند که در حقیقت وی نظریه طب سوزنی شهری را به همگان معرفی نموده است. هرچند که مورالس و لرنر پیشگامان این نظریه می‌باشند، اما کاساگراند ابعاد جدیدی (رابطه‌ی میان انسان و طبیعت) را به همگان نشان داده است. وی همچنین اصطلاح شهرهای نسل سوم^۷ را برای شهرهای پسا صنعتی انتخاب نمود و با این امر مانع تخریب محیط طبیعی به نفع سازه‌های معماری شد و همچنین شهر را به عنوان یک سازمان ارگانیکی معرفی نمود (Hoogduyn 2014, 13-14).

۲-۴- دیدگاه‌های مختلف پیرامون رویکرد طب سوزنی شهری

از جمله افراد تاثیرگذار در حوزه این رویکرد می‌توان به مانوئل دی سولامورالس، گوردون ماتا-کلارک^۸، اوریول بوهیگاس^۹، جیمی لرنر، مارکو کاساگراند، هلنا کاسانوا و ژسوس هراندز^{۱۰} اشاره کرد (Santos 2018). جدول ۱ چشم‌اندازها، دیدگاه‌ها و اقدامات هر یک از این نظریه‌پردازان را در حوزه این رویکرد بیان نموده است.

(Xile and Shidan 2010, 1). طب سوزنی شهری به جای تغییر و تحولات در مقیاس بزرگ، محرک‌ها و پروژه‌های کوچکی را به منظور دریافت پاسخ، پیشنهاد می‌دهد (Houghton, Jeong, and Lugmayr 2015, 1). به طور کلی دانشمندان فعال در حوزه‌ی این رویکرد معتقد هستند که، همواره شهرها توانایی سازماندهی فعالیت‌های خود را بدون نیاز به مقام مرکزی دارا بوده و همچنین قادر به واکنش بر جراحات وارد شده بر خود نیز هستند. با استفاده از این فهم، می‌توان به این نتیجه رسید که رویکرد طب سوزنی شهری از این جهت از اهمیت بالایی برخوردار است که، بلافاصله پس از ایجاد جراحی سطحی بر روی پوست شهر، به آن واکنش نشان داده و سعی در بهبود آن دارد (Ascaris 2012, 16).

۲-۳- پیشینه رویکرد طب سوزنی شهری

صد سال پیش هنگامی که چین به‌تازگی برنامه‌ریزی را در شهرهای خود آغاز نموده بود، فضای محدود شهر قادر به رفع تقاضای جمعیت در حال افزایش خود را نداشت و شهر از آثار صنعتی شدن آسیب دیده بود. دولت بارسلونا نیز پس از مدتی با مشکلی مشابه دولت چین روبه‌رو شد و در انتقال از عصر صنعتی به عصر پسا صنعتی، مرکز شهر رو به زوال رفت. برنامه‌ی نوسازی شهری بارسلونا در سال ۱۹۸۰ میلادی با رویکرد طب سوزنی شهری شناخته شد. این رویکرد از طریق تحریک نقاط مورد نظر، آن‌ها را به عملکردهای سابق خود بازگردانده و همچنین مدارهای انرژی و سازمان‌های مختلف انسانی را درگیر نمود، که این امر باعث بهبود کیفیت زندگی و روابط درون‌محله‌ای بارسلونا شد (Minhao et al. 2014, 3). در سال ۱۹۹۹ کنفرانسی تحت عنوان UIA در پکن برگزار شد و در آن کنت فرامپتون^۶ هفت دستور کار مناسب با عصر جدید را برای معماری و برنامه‌ریزی در شهرها

جدول ۱: دیدگاه نظریه‌پردازان رویکرد طب سوزنی شهری

نظریه‌پردازان	چشم‌انداز	دیدگاه و اقدامات در زمینه رویکرد طب سوزنی
مانوئل دی سولامورالس	شهرنشینی؛ پیشرفت شهری و شبکه شهری پیوسته	- شهر را همانند بدن انسان که متشکل از پوست و ساختارهای متصل به هم تصور نموده و به نقطه مداخله و شروع‌کننده درمان توجه بالایی دارد. - از نظر وی حساس‌ترین نقاط موجود در شهرها همان خنثی‌ترین مناطق که دارای انرژی بالا و نهفته ای هستند، می‌باشد.
ماتا کلارک	احیای نقاط رها شده و ساختمان‌های متروکه	- اقدامات وی به صورت موضعی و از طریق تجدید حیات ساختمان‌های رها شده در مناطق دورافتاده انجام و منجر به جذب گردشگران و پویایی نقاط مورد نظر شده است.
اوریول بوهیگاس	فعال کردن فضاهای عمومی؛ کاهش اهمیت برنامه‌های جامع شهری و توجه به فرهنگ شهروندان	- از طریق کاهش اهمیت برنامه‌های جامع شهری و تقویت اقدامات در مقیاس کوچک بر روی سطح شهر به‌ویژه در فضاهای عمومی؛ - احیای بیش از ۱۰۰ فضای باز عمومی در مقیاس کوچک و فعال نمودن فضاهای اطراف آن‌ها؛ - اقدامات بر پایه‌ی بهبود هویت، فرهنگ و اطلاعات شهروندان صورت گرفت.

نظریه پردازان	چشم انداز	دیدگاه و اقدامات در زمینه رویکرد طب سوزنی
جیمی لرنر	شهر انسانی؛ مشارکت شهروندان؛ پایداری و شهر هوشمند	- برقرار نمودن ساختار اجتماعی و مشارکت مردمی، سرعت و دقت بالا، حفظ هویت، کاربست هنر و خلاقیت، استفاده از روش های تجربی و ساخت فضاهای جدید در زمینه انجام این رویکرد؛ - نقاط حساس از دیدگاه لرنر همان نقاط بیمارگونه، نامناسب و دارای مشکلات شهری است.
مارکو کاساگراند	انسان و طبیعت؛ بوم شناسی؛ توسعه شهری پایدار و شهر نسل سوم	- شهر همانند یک سیستم ارگانیکی رفتار می نماید و معماری تنها یک قسمت از طبیعت را شامل می شود؛ در حقیقت طب سوزنی از نظر وی همان یکپارچگی طبیعت شهری است. - از نظر وی طب سوزنی شهری در حقیقت اقدامی آگاهانه و جذاب در حوزه معماری با در نظر گرفتن احساسات حاکم بر شهر محسوب می شود.
هلنا کاسانوا و ژسوس هراندز	بیان استراتژی و مداخله به منظور فعال کردن زندگی شهر	- به طور خاص طب سوزنی شهری را به فضاهای عمومی مربوط می نمایند و از نظر آن ها زمان، مشارکت و ایجاد مکان از مهم ترین استراتژی های طب سوزنی شهری برای دستیابی به فضاهای شهری کارآمد می باشد.

(Tang 2015, 6-13; Santos 2018, 953; Yimeng 2015, 17)

۲-۵- اصول و ابعاد رویکرد طب سوزنی شهری

می کند که رویکرد طب سوزنی شهری باید دارای یک سری اصول و ابعاد ارزشمند همانند روند عملیاتی ساده، تاثیر آنی، هزینه مناسب و غیره باشد و به منظور اجرا مورد استفاده قرار گیرد (Ancona and Marzi 2004). جدول ۲ اصول رویکرد طب سوزنی شهری را به اختصار بیان نموده است.

قاعده اصلی این تئوری اجتماعی- زیست محیطی آن است که، منجر به ادامه ی حیات و بهبود شهر گردد. طبق این رویکرد نقاط استراتژیکی شهر همانند هسته هایی هستند که از طریق مداخلات هدفمند و در مقیاس کوچک، به تدریج زمینه ی لازم برای تغییرات بزرگ تر را در شهر فراهم می آورند (Apostolou 2015, 3). جیمی لرنر ادعا

جدول ۲: اصول رویکرد طب سوزنی شهری

اصول	توضیحات
رویکرد جامع نگر ^{۱۱}	اطلاعات مورد نیاز شامل کلیه ی عناصری است که برای ارزیابی یک محیط لازم می باشد و مربوط به آگاهی از کلیه اطلاعات زیست محیطی، اقتصادی، فرهنگی، تاریخی و غیره می شود.
مشارکت شهروندان ^{۱۲}	به منظور عملیاتی نمودن فرایندهای تصمیم گیری لازم است که درک و دانش محلی به منظور تغییرات موفق اعمال گردد. در پروژه هایی با روند از بالا به پایین ساکنین طراح نیستند اما نظر و مشاکت آن ها امکان موفقیت را در پروژه بالا می برد، اما در پروژه ها از پایین به بالا مشارکت شهروندان نقش حیاتی دارد.
مداخله کوچک مقیاس ^{۱۳}	به سبب بودجه محدود مداخله باید دارای مقیاس عمل کوچک و تاثیرات فراگیری باشد.
تعیین نقاط حساس ^{۱۴}	اولین قدمی که در طب سوزنی شهری توسط مورالس بیان شده است تعیین نقاط حساس و دارای اهمیت می باشد که از دیدگاه لرنر شامل نقاط بیمارگونه شهری، از دیدگاه کاساگراند شامل نقاطی با انرژی پنهان (همانند توده کمپوست) و از دیدگاه مورالس شامل نقاطی با کمترین میزان انرژی می شود.
عملکرد سریع ^{۱۵}	لرنر اصرار داشت که عملکرد سریع را برای برنامه های عملیاتی اعمال نماید زیرا از نظر او هرچه مدت زمان برنامه های عملیاتی بیش تر شود فرد در انجام آن دچار دلسردی می شود.
سناریوسازی ^{۱۶}	سناریوسازی به افراد تصمیم گیرنده کمک می کند که به منظور اجرایی نمودن برنامه های خود، دیگران را نیز در جریان بگذارند و بهترین تصمیم را با رای موافق اکثریت به عنوان برنامه عملیاتی انتخاب نمایند. این اصل به خصوص در پروژه های از بالا به پایین به منظور پیش بینی نمودن روند پروژه و ایجاد تمایل مشارکت میان ساکنین، حیاتی است.
ایجاد اماکن ^{۱۷}	از نظر مورالس ایجاد مکان به معنای آزادسازی پتانسیل های فراموش شده در یک مکان و تقویت آن هاست اما از نظر لرنر به معنای استفاده از پتانسیل های موجود در یک مکان می باشد.

(Hoogduyn 2014, 19-20)

شهری لازم است تمامی اصول را به طور همزمان مورد استفاده قرار داد. جدول ۳ اطلاعاتی در رابطه با روند انجام عملیاتی، ابعاد، نحوه بررسی و برداشت اصول و سرانجام خروجی هر یک از این مراحل را ارائه نموده است.

طبق توضیحات ارائه شده در جدول ۲، به منظور بررسی هر یک از این اصول لازم است یک سری ابعاد بررسی، اطلاعات مربوط به آن جمع آوری و مورد تحلیل قرار گیرد. به طور کلی به منظور کاربست اصول رویکرد طب سوزنی

جدول ۳: کاربست اصول و ابعاد رویکرد طب سوزنی شهری

روند عملیاتی	اصول	ابعاد	نحوه بررسی اصول	نحوه برداشت اطلاعات مورد نیاز اصول	دلایل استفاده از اصول	خروجی
۱. تحلیل و تدقیق	رویکرد جامع‌نگر	مطالعات تاریخی؛ مطالعات اسنادی؛ مطالعات جمعیتی؛ مطالعات اقتصادی؛ مطالعات زیست‌محیطی؛ مطالعات فرهنگی و هویتی؛ مطالعات فضای شهری؛ مطالعات کاربری و فعالیتی؛ مطالعات دسترسی و شبکه حمل و نقل؛ مطالعات کالبدی	شناخت اولیه از وضعیت محدوده پژوهشی از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی نقشه‌های GIS، اطلاعات سازمان آمار و تحلیل پرسش‌نامه	آگاهی از مشکلات و پتانسیل‌های موجود در محدوده	استفاده به منظور آشنایی با محدوده پژوهشی و آگاهی از مشکلات و پتانسیل‌های آن	نقشه پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله
۲. تعیین نقاط مداخلاتی	مشارکت شهروندان	مطالعات اجتماعی	بررسی وضعیت مشارکت‌پذیری ساکنین در امور مختلف مربوط به محل سکونتشان	کسب اطلاعات از طریق پرسش‌نامه و بررسی مطالعات کتابخانه‌ای	استفاده از کلیه اطلاعات جمع‌آوری شده از مطالعات میدانی و پرسش‌نامه در پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله به منظور تعیین نقاط حساس مداخلاتی	تعیین نقاط مداخلاتی کوچک‌مقیاس
۳. اقدامات هدفمند	سناریوسازی	سنجش میزان اعتماد (میان دولت و سایر افراد) و اعتمادسازی	تشویق ساکنین به وسیله آگاه‌سازی آن‌ها به منظور ایجاد انگیزه در جهت انجام اقدامات هدفمند در نقاط مداخلاتی	درخواست مشارکت از ساکنین حوزه‌های مداخلاتی، بررسی نظرات و آگاه‌سازی آن‌ها از تصمیمات گرفته شده برای نقاط مداخلاتی	مورد استفاده در نتیجه‌گیری و راهکارهای پیشنهادی	پیشنهاد در جهت اقدامات هدفمند در نقاط مداخلاتی
	عملکرد سریع	سنجش مسولیت‌پذیری نهادهای دولتی	لازمه‌ی اقدامات هدفمند پس از تصمیم‌گیری، عملکرد سریع به منظور ایجاد مکان جدید و کاهش دلسردی است.	استفاده از کمک‌ها و نظرات ساکنین به منظور انجام اقدامات کوچک‌مقیاس و ارزشمند در نقاط مداخلاتی		

۲-۶- تجارب جهانی رویکرد طب سوزنی شهری

خواستگاه این رویکرد کشور بارسلونا و اما تفکر اصلی به‌وجود آورنده‌ی آن، مربوط به طب سوزنی چینی می‌باشد. همین عامل باعث شده است که بیش‌ترین اقدامات انجام‌شده در حوزه‌ی این رویکرد مربوط به کشور

چین باشد. جدول ۴ مشکلات، اهداف، چگونگی عملکرد، نتایج و اصول به‌کار رفته در هر یک از پروژه‌های انجام گرفته را تحت عنوان این رویکرد، در سطح جهانی مورد بررسی قرار داده است.

جدول ۴: تجارب جهانی

نام پروژه	مشکل موجود	هدف از انجام رویکرد	چگونگی انجام رویکرد	مزایای استفاده از رویکرد
خانه‌های رویایی لی لانگ ^{۱۸}	تراکم بالای مساکن؛ کیفیت پایین زندگی؛ ارزش بالای زمین؛ فراموش شدن هویت تاریخی محله	بهبود وضعیت سکونت در اقامتگاه‌های قدیمی؛ بازآفرینی بافت	از طریق برنامه‌ی تلویزیونی و نمایش برخی اقدامات، افراد را به الهام گرفتن و بهبود محل زندگی خودشان دعوت نمود.	رسانه‌ها نقش سوزن‌های موجود در طب سوزنی را دارد که به‌طور تدریجی باعث بهبود وضعیت اقامتگاه خواهد شد.
پارکلت هوتونگ ^{۱۹}	کم رنگ شدن نقش تجاری؛ بی توجهی به هویت تاریخی؛ نابودی تدریجی بافت؛ تراکم بالای جمعیت	بازگشت دوباره‌ی نقش تجاری محله	از طریق نصب پارکلت‌ها و سایر چیزها همانند ایجاد سایبان، کاشت گل و غیره	نصب پارکلت‌ها و توسعه آن‌ها تدریجاً فضای عمومی ارزشمندی را در محله منجر شد.
گذرگاه تیانزفانگ ^{۲۰}	مهاجرت افراد قدیمی از محله؛ محل زندگی افراد ناتوان؛ تراکم بالای جمعیتی	استفاده از مزایای موجود منطقه و فرهنگ سنتی آن	تبدیل یک کارخانه‌ی قدیمی و متروکه به مرکز رشد و خلاقیت	افزایش روند ایجاد استدیوها و گالری‌های هنری که به تدریج کل منطقه را تحت تاثیر قرار داد.
ویلا خلاق ^{۲۱}	وجود نابرابری‌های اجتماعی و اقتصادی؛ نبود پیوستگی اجتماعی؛ شهرک‌های غیررسمی فاقد استاندارد	یکپارچگی و انسجام اجتماعی؛ بهبود وضعیت مسکن، بهداشت و فرهنگ؛ ایجاد توسعه‌ی پایدار	استفاده از اقداماتی ساده، همانند: نقاشی دیواری، ترمیم میلمان، ساخت اشیاء تزئینی به‌وسیله مواد بازیافتی؛ ایجاد مراکز فرهنگی و آموزشی	باعث احیای مجدد کل محله؛ تاثیر مثبت بر روی نظر مدیران شهری؛ اختصاص بودجه توسط شهرداری
اُپرا وایر ^{۲۲}	دسترسی نامناسب و دشوار افراد به فضای سبز اطراف یک معدن متروکه	احیای محله مورد نظر؛ ایجاد پارک شهری در مکان مورد نظر؛ ایجاد یک فضای عمومی جذاب	بنا نمودن یک خانه‌ی اپرا از طریق مواد بازیافتی؛ ایجاد یک دریاچه‌ی مصنوعی	علاوه بر احیای نقطه‌ی مورد نظر، محله‌های اطراف و حتی شهر را نیز تحت تاثیر قرار داد؛ تبدیل شدن به یکی از نمادهای شهر کوریتیا
تپه تریژر ^{۲۳}	شهرک غیررسمی؛ نبود زیرساخت‌های شهری مناسب	حفظ انرژی انسانی موجود در محل؛ حفظ طبیعت و محیط زیست	جمع‌آوری زباله‌های رهاشده؛ کشاورزی در مناطق متروکه؛ بازسازی راه‌های اتصالی؛ ایجاد مکان‌های با چشم‌اندازهای زیبا و رو به طبیعت	بهبود کیفیت زندگی ساکنان؛ تبدیل منطقه به یکی از اماکن دیدنی و جذاب تابوان؛ تبدیل فضای شهری رو به نابودی رفته به منبع نشاط شهری
مدل بارسلونا ^{۲۴}	نامناسب بودن وضعیت بهداشتی و فضاهای عمومی؛ افزایش جمعیت	بازیابی و گسترش نشاط و سرزندگی در فضاهای عمومی و محلات؛ تبدیل بارسلونا از یک شهر صنعتی به یک شهر بین‌المللی در زمینه‌ی گردشگری و فرهنگی	تدوین طرح سردا بارسلونا؛ ایجاد مناطق خدماتی و تجهیزات شهری	بهبود وضعیت فضاهای عمومی؛ ایجاد و بهبود پارک‌ها و فضاهای سبز؛ ایجاد محل‌هایی دوستانه

(Chen 2015, 16-19; Sun 2015, 36-38; Shen 2015, 61-63; Santos 2018, 942-945; Prifti 2012, 14; Tang 2015, 9-12; Minhao et al. 2014, 6-7)

۳. روش‌شناسی و تحقیق

(Danacefard and Kazemi 2017). تحقیق کیفی عبارت

است از مجموعه فعالیت‌هایی چون مشاهده، مصاحبه و شرکت گسترده در فعالیت‌های پژوهشی، که هر کدام به نحوی محقق را در کسب اطلاعات دست اول درباره‌ی

روش تحقیق این پژوهش، روش تحقیق کیفی می‌باشد. استفاده از این نوع روش در شرایطی مناسب است که، ضرورت بررسی و واکاوی یک مسئله وجود داشته باشد

می‌گیرد (Nasl Seraji and Kachioian 1999). با در نظر گرفتن این موضوع که شهرها موجودات زنده‌ای هستند و بافت تاریخی آن‌ها نیز همانند اسکلت و استخوان‌بندی اولیه شهر محسوب می‌شوند، بنابراین لازم است وضعیت عمومی محلات موجود در آن‌ها نیز همانند کارگران شاغل با شرایط سخت کاری از طریق شبیه‌سازی سوالات پرسش‌نامه نوردیک و دریافت اطلاعات از افراد ساکن در آن محلات، مورد سنجش اولیه قرار گیرد.

در تحقیقات کیفی تعیین حجم نمونه بستگی به هدف تحقیق و نظر محقق دارد، اما در اغلب موارد حجم نمونه از ۴ تا ۴۰ نفر پرسش‌شونده تشکیل می‌شود. پرسش‌نامه مربوط به این پژوهش در میان ۶۰ نفر از ساکنین محلات بافت تاریخی شهر سنندج، توزیع شده است که در آن ۵۵ درصد از افراد پرسش‌شونده زن و ۴۵ درصد آن‌ها مرد بودند. این پرسش‌نامه در مهرماه سال ۱۳۹۹ در دو نوبت صبح و عصر از ساکنین حاضر در محلات، پرسش و مورد ارزیابی قرار گرفت. سن ۵۴ درصد مصاحبه‌شوندگان در رده‌ی ۲۵ تا ۳۴ سال بودند. بیش از ۹۰ درصد افراد مصاحبه‌شونده باسواد بوده‌اند. بیش از ۶۰ درصد افراد پرسش‌شونده حداقل مدت‌زمان سکونت خود را در محلات ۱۰ سال اعلام نموده‌اند. نتایج حاصل از سوالات موجود در پرسش‌نامه (در غالب پرسش‌نامه نوردیک)، به عنوان نتیجه‌ی اولیه از مشکلات موجود در بافت تاریخی به وسیله‌ی ساکنین شناسایی، و مورد بررسی قرار می‌گیرد. این پرسش‌نامه به عنوان ابزاری جهت غربالگری و شناسایی مهم‌ترین اختلالات و مشکلات موجود در محدوده مورد استفاده قرار می‌گیرد.

موضوع مورد تحقیق، یاری می‌دهند (Delawar 2006). در تحقیقات کیفی سه بخش عمده وجود دارد: بخش اول مربوط به جمع‌آوری داده‌های پژوهش از منابع مختلفی همانند مصاحبه، مشاهده و مشارکت است. بخش دوم شامل روش‌های تحلیلی، تعبیری و تفسیری به منظور رسیدن به یافته‌ها یا نظریه‌ها است و بخش سوم شامل ارائه‌ی گزارش‌های دریافتی حاصل از پژوهش است (Kavousi and Bayanati 2014, 132). به منظور انجام پژوهش کیفی، ابتدا به گردآوری اطلاعات مربوط به این پژوهش با استفاده از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی پرداخته شده است. اطلاعات مربوط به بخش چارچوب نظری با استفاده از روش مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی اسناد و مدارک مربوطه، انجام شده است. به منظور شناخت محدوده‌ی پژوهشی و آگاهی از پتانسیل‌ها و مشکلات موجود در آن، علاوه بر مطالعات کتابخانه‌ای، از برداشت‌های میدانی، مصاحبه و تکمیل پرسش‌نامه توسط ساکنین نیز استفاده شده است. جهت جمع‌آوری مشکلات موجود در محدوده پژوهشی، سوالات مربوطه در قالب پرسش‌نامه اسکلتی - عضلانی نوردیک^{۲۵} (شکل ۱)، که در علم مهندسی ایمنی از آن به جهت استانداردسازی در زمینه‌ی ثبت و تجزیه و تحلیل علائم و اختلالات اسکلتی - عضلانی استفاده می‌گردد، بررسی می‌شود. این پرسش‌نامه به جهت سنجش وضعیت عمومی کارگران شاغل در کارگاه‌ها، معادن و غیره که شرایط سخت کاری در آن حاکم است و به منظور بررسی و آگاهی از وضعیت بدنی آن‌ها که توسط مدیریت اجرایی ایمنی و بهداشت (HSE) طراحی گردیده است، مورد استفاده قرار

شکل ۱: پرسش‌نامه اسکلتی - عضلانی نوردیک

عنوان	این قسمت فقط توسط کسانی که دچار مشکل اسکلتی و عضلانی می‌باشند تکمیل گردد
احساس هر گونه درد و ناراحتی در طی ۱۲ ماه گذشته	آیا در طی ۱۲ ماه گذشته احساس درد و ناراحتی سبب شده که زمان حضور در سر کار و یا حتی در خانه قادر به انجام کارهای روزانه و معمولی خود نباشید
کردن بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
شمانه بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
ساعده بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
دست و مچ دست بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
پشت بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
کمر بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
یک یا هر دو از رانها بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
یک یا هر دو از زانوها بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐
یک یا هر دو پا و مچ بلی ☐ خیر ☐	بلی ☐ خیر ☐

استفاده از روش OWAS پرداخت. در این روش هر یک از مشکلات اظهارشده در پرسشنامه نوردیک توسط ساکنین به صورت مجزا در هر یک از محلات با استفاده از برداشت‌های میدانی مورد بررسی قرار می‌گیرند، و نتایج حاصل از این روش محلات را بر اساس شدت مشکلات موجود در آن، و به جهت مداخله با استفاده از رویکرد طب سوزنی شهری، اولویت‌بندی می‌نماید. این روش در حقیقت همانند پیش‌زمینه‌ای برای شناخت دقیق مشکلات محدوده و یافتن مناسب‌ترین نقاط درمانی به وسیله رویکرد طب سوزنی شهری می‌باشد. در پایان با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) نیز نقشه‌ی پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله و نقاط مداخلاتی تولید می‌گردد (شکل ۲).

روش مورد استفاده در این پژوهش، روش OWAS^{۲۴} است که در حقیقت به منظور بررسی محیط کار و جمع‌آوری اطلاعات اساسی هر گروه شغلی فعال در مشاغل سخت مورد استفاده قرار می‌گیرد. این روش وضعیت‌های نامناسب بدن انسان را در حین انجام کار و استرس‌های وارد بر سیستم اسکلتی-عضلانی در هر گروه شغلی به صورت مجزا و در مدت‌زمان مشخصی مورد بررسی قرار می‌دهد. نتایج حاصل از این روش هر گروه شغلی را نسبت به شدت کار و مشکلات حاصل از آن، به منظور بهبود وضعیت اشتغالشان اولویت‌بندی می‌نماید (Nasl Seraji and Kachioian 1999, 53). همان‌طور که گفته شد شهر موجودی زنده است، بنابراین با استفاده از نتایج حاصل از پرسشنامه نوردیک می‌توان به بررسی مشکلات موجود در هر یک از محلات بافت تاریخی با

شکل ۲: روند پژوهش

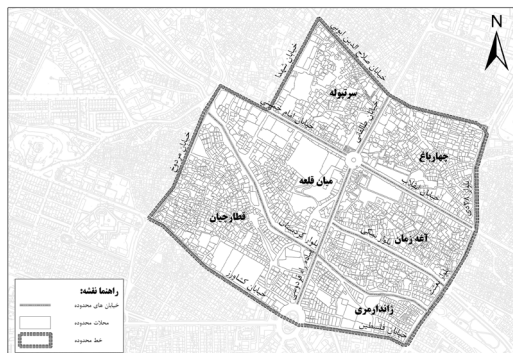
جمع‌آوری اطلاعات محدوده پژوهشی	تقسیم‌بندی مشکلات و فرصت‌های موجود در محدوده پژوهشی، از طریق جمع‌بندی اطلاعات کتابخانه‌ای	تهیه نقشه پهنه‌های مداخلاتی	بررسی مشکلات و فرصت‌های موجود در محدوده-ی پژوهشی باتوجه به نظرات ساکنین و برداشت‌های میدانی (پرسشنامه نوردیک و روش OWAS)	تعیین نقاط مداخلاتی و اقدامات پیشنهادی
--------------------------------	---	-----------------------------	--	--

شهر)، سرتپوله، چهارباغ، آغ‌زمان، قطارچیان و ژاندامری می‌باشد. این محدوده با جمعیت ۱۱۳۴۲ (سرشماری سال ۱۳۹۵) که حدود ۳ درصد از جمعیت کل شهر سنندج و مساحتی در حدود ۹۰ هکتار را در برمی‌گیرد. قرارگیری عناصر ارزشمندی هم‌چون بازار تاریخی آصف و سنندجی، مساجد ارزشمند (دارالاحسان، دارالامان و غیره)، موزه (موزه، عمارت آصف و غیره)، شخصیت هویتی و تاریخی ارزشمندی را به این محدوده القا نموده است. این محدوده گذرگاه‌های ارزشمندی هم‌چون پیاده‌راه فردوسی، خیابان امام، طالقانی و انقلاب را نیز در خود جای داده است.

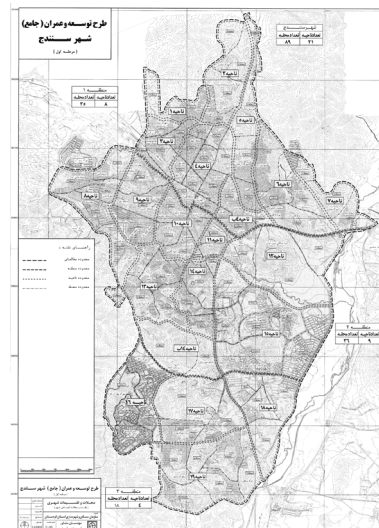
۴. شناخت محدوده مورد مطالعه

بافت تاریخی شهر سنندج به طور تقریبی در مرکز شهر (شکل ۳)، و روند شکل‌گیری هسته اولیه آن تحت تاثیر عوامل مختلفی چون عوامل سیاسی، نظامی، طبیعی و غیره بوده است. این محدوده به لحاظ تاریخی، فرهنگی، هویتی و غیره دارای جایگاه بارزتری در سطح شهر است و این موضوع به یک پتانسیل ارزشمند در جهت برنامه‌ریزی به منظور بازآفرینی بافت تاریخی این شهر محسوب می‌شود (Fajr-e-Tosea Consultant Engineers 2009). بافت تاریخی شهر سنندج (شکل ۴) دارای شش محله میان‌قلعه (هسته اولیه

شکل ۴: محلات بافت تاریخی شهر سنندج

شکل ۳: شهر سنندج

(Tadbir Shahr Consultant Engineers 2006)

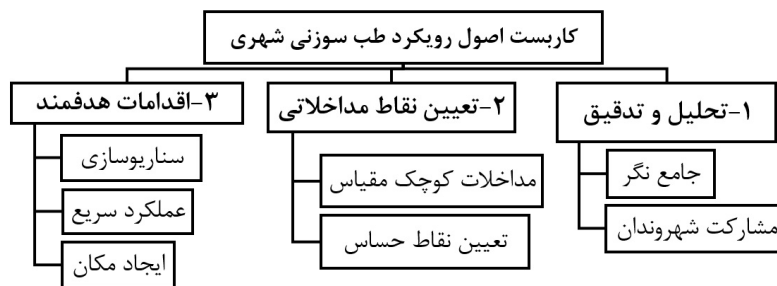

۵. بحث و یافته‌ها

و پتانسیل‌های محدوده می‌شود که سرانجام منجر به تولید نقشه‌ی مشکلات، پتانسیل‌ها و پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله می‌شود. مرحله دوم مربوط به برنامه‌ریزی و تعیین نقاط مداخلاتی است، که مؤثرترین مرحله در این رویکرد طب محسوب می‌شود. نکته‌ی اصلی در این مرحله، بررسی نظرات و پیشنهادات ساکنین در پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله می‌باشد، به همین سبب دقت نظر و آگاهی راجع به محدوده‌ی پژوهشی، اصل اساسی این مرحله است. مرحله‌ی پایانی مربوط به برنامه‌ریزی جهت عملیاتی نمودن پیشنهادات مداخلاتی در نقاط تعیین شده جهت مداخله می‌باشد. لازمه‌ی این مرحله آگاه‌سازی و متقاعد نمودن ساکنین از نتایج حاصل از انجام مداخلات پیشنهادی (سناریوسازی)، عملکرد سریع و ایجاد اماکن ارزشمند است.

طب سوزنی شهری بر آن است که با انجام مداخلاتی کوچک مقیاس، تحولات سازنده‌ای را علاوه بر نقطه‌ی مداخله، بلکه بر سایر حوزه‌های مربوطه اعمال نماید. ایجاد تحرک اجتماعی از اهداف اصلی این رویکرد می‌باشد، بنابراین مداخلات باید به گونه‌ای انجام گیرد که منجر به حضور ساکنین و گردشگران در نقاط مداخله شود. با توجه به شکل ۵ به منظور کاربست رویکرد طب سوزنی شهری در محدوده‌ی پژوهشی، اصول مورد نظر در سه دسته تحلیل و تدقیق (شناخت محدوده)، تعیین نقاط مداخلاتی و اقدامات هدفمند، تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است. مرحله‌ی نخست، به جمع‌بندی تمامی مطالعات انجام شده در حوزه‌های مختلف زیست‌محیطی، اقتصادی، اجتماعی و غیره پرداخته می‌شود. نتایج حاصل از این مرحله، باعث شناخت محدوده و آگاهی از مشکلات

شکل ۵: مراحل کاربست اصول رویکرد طب سوزنی شهری در بافت تاریخی شهر سنندج

غیره در دو بخش مشکلات و پتانسیل‌ها در جدول ۵ جمع‌آوری و مورد ارزیابی قرار گرفته شده است.

۵-۱- تحلیل و تدقیق

تمامی بررسی‌های صورت گرفته در قالب اطلاعات اقتصادی، جمعیتی، مشارکت‌پذیری، زیست‌محیطی و

جدول ۵: مشکلات و پتانسیل‌های موجود در بافت تاریخی شهر سنندج

اطلاعات جمع‌آوری شده	مطالعات
کاهش نرخ رشد جمعیت بین سال‌های ۸۵-۹۰ و افزایش آن بین سال‌های ۹۰-۹۵ در محلات قطارچیان، میان‌قلعه، سرتپوله و ژاندارم‌ری؛	جمعیتی
رشد نزولی جمعیت در دو محله چهارباغ و آغ‌زمان که باعث تبدیل منازل مسکونی به بناهای متروکه و یا تبدیل به انبار کاربری‌های تجاری شده است؛	
بالا بودن تراکم خالص جمعیتی در بافت تاریخی شهر سنندج.	
وجود معابر کم‌عرض با هندسه نامنظم، زمین‌ها و بناهای مخروبه و رهاشده، وجود فضاهای بی‌دفاع، حضور کاربری‌های ناسازگار با محلات مسکونی، عدم وجود سلسله‌مراتب دسترسی، تداخل حرکت سواره و پیاده، نبود روشنایی کافی معابر و کوچه‌های بن‌بست؛	امنیت و ایمنی
وضعیت نامناسب امنیتی در محلات سرتپوله و چهارباغ نسبت به سایر محلات.	
کمبود سرانه‌ی کاربری‌های خدماتی، تفریحی و فضای سبز در سطح محلات بافت تاریخی؛	کاربری
بالا بودن سرانه کاربری‌های اداری و انتظامی در مقیاس شهری.	
تاکید بیش از حد به حرکت سواره و وجود معضل ترافیک در قسمت‌های درونی محلات؛	دسترسی و شبکه حمل و نقل
عرض کم معابر، ضعف سیستم حمل و نقل عمومی، تمرکز فعالیت‌های تجاری، عدم تمرکززدایی، تودرتو بودن معابر، کمبود پارکینگ، بی‌نظمی و تداخل حرکت سواره و پیاده و غیره اشاره نمود.	

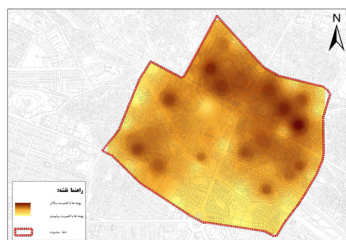
مشکلات

اطلاعات جمع‌آوری‌شده	مطالعات	
کیفیت ابنیه - پایین بودن استحکام سازه‌های ساختمان‌های درونی بافت، استفاده از مصالح ناپایدار، عمر بالای واحدهای مسکونی؛ - وجود مشکلاتی همانند محدودیت ساخت در حریم ابنیه تاریخی، تمهیدات ساخت‌وساز و غیره.	اقتصاد - تبدیل کاربری‌های مسکونی اطراف بازار به انبار واحدهای تجاری؛ - کمبود خدمات و امکانات درون‌محله‌ای و فعال نبودن اقتصاد محلی.	مشکلات
مشارکت - مشارکت‌پذیری متوسط و محدود ساکنین، که برای رفع آن لازم است نهادهای دولتی زمینه‌های جلب اعتماد ساکنین به خود را ایجاد نمایند؛ - بی‌تفاوتی ساکنین نسبت به محیط اطراف خود.	مشارکت	
اقتصاد - وجود بازار اصلی شهر در دو محله آغ‌زمان (بازار آصف) و چهارباغ (بازار سنندجی) و بازارچه هاجر خاتون در محله سرتپوله؛ - لبه‌های تجاری فعال در اطراف خیابان‌های منتهی به میدان انقلاب؛ - وجود عناصر ارزشمند همانند عمارت مشیردیوان، عمارت آصف، منزل حبیبی، موزه سنندج، حمام شیشه، مرقد هاجر خاتون، مرقد پیر عمر و غیره؛ - فعال بودن حوزه‌ی فعالیت‌های صنایع‌دستی همانند تخته نرد، لباس‌های محلی و غیره؛ - تبدیل شهر سنندج به عنوان شهر خلاق موسیقی در سال ۱۳۹۸ به عنوان عاملی جهت توسعه پایدار گردشگری و رونق اقتصادی.	اقتصاد	پتانسیل‌ها
دید و منظر - دید و منظر زیبا در برخی از محلات بافت تاریخی به سمت رشته‌کوه‌های آبیدر، عناصر تاریخی ارزشمند و غیره.	دید و منظر	
فرهنگ و هویت - وجود نشانه‌ها (مساجد)، مونومان‌ها (موزه و بناهای تاریخی)، گره‌ها (میادین آزادی و انقلاب)، محلات (آغ‌زمان، سرتپوله) هویتی؛ - معماری خاص محلات با توجه به اقلیم سرد و توپوگرافی خاص محلات؛ - پیوند اجتماعی نیرومند و احترام به مناسبت‌های فرهنگی و اجتماعی در فرهنگ کرد؛ - اهمیت به فضاها و خیابان‌های شهری و مردمی با خصلت برون‌گرا، زیباگرا، اجتماعی، فعال و جوینده.	فرهنگ و هویت	
فضا شهری - وجود گره‌های فعالیتی (بازار)، خیابان‌های شهری فعال (خیابان امام و غیره)، فلکه‌های ارزشمند (آزادی و انقلاب) و پیاده‌راه فردوسی و میادین محلی موجود در محلات.	فضا شهری	
ابنیه ارزشمند - وجود بیش از ۳۵۰ منزل ارزشمند قدیمی، بازار، مساجد و مراکز مذهبی، حمام و غیره؛ تاریخی - ساختار فیزیکی منحصر به فرد محلات (معماری پلکانی) و وجود کوچه و گذرهای منحصر به فرد.	ابنیه ارزشمند تاریخی	

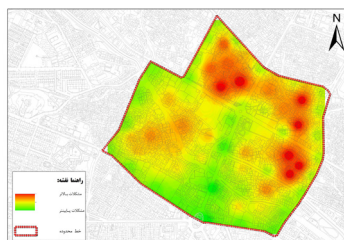
جهت مداخله با استفاده از رویکرد طب سوزنی شهری را مشخص نموده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود همه‌ی محلات شرایط لازم به منظور مداخله به‌وسیله‌ی رویکرد طب سوزنی شهری را دارد، اما آن‌چه که از اهمیت بالایی برخوردار است انتخاب صحیح نقاط مداخلاتی در این پهنه‌ها می‌باشد.

به منظور بررسی کلی و مشخص نمودن نقاط مداخله در محدوده‌ی پژوهشی با توجه به دیدگاه نظریه‌پردازان، لازم است که هر دو نقشه‌ی پهنه‌بندی پتانسیل‌ها (نقاطی با انرژی پنهان) و مشکلات (نقاط بیمارگونه) موجود در محدوده تولید، و با همپوشانی آن‌ها در قالب یک نقشه، مورد بررسی قرار گیرند. شکل ۸ با یکسان قرار دادن درجه اهمیت هر دو شکل ۶ و ۷، پهنه‌های بارز

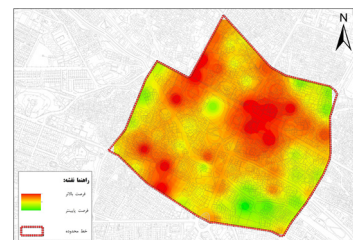
شکل ۸: پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله

شکل ۷: مشکلات موجود

شکل ۶: پتانسیل‌های موجود

۵-۲- تعیین نقاط مداخلاتی

با توجه به اصول اولین گام جهت درمان، یافتن مناسب‌ترین نقاط جهت فرو کردن سوزن (نقاط حساس) در پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله است. همان‌طور که از نظریات سه پیشگام مطرح در زمینه‌ی طب سوزنی شهری برداشت می‌شود، مناسب‌ترین نقاط از دیدگاه لرنر نقاط بیمارگونه شهری (دارای مشکلات) و اما از نظر کاساگراند و مورالس، شامل نقاطی با انرژی پنهان یا کم‌ترین میزان انرژی (پتانسیل‌ها) می‌باشند. به طور معمول طب سوزنی شهری در مکانی کاربرد دارد که در آن یک نوع تناقض وجود داشته باشد؛ به طور مثال وجود همزیستی قدیمی و جدید، وجود مشکلات ترافیکی ناشی از زندگی مدرن، مناطق توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته و غیره. به همین دلیل مکان مورد نظر باید دارای پتانسیل‌های بالقوه برای تبدیل شدن به یک مکان کارآمد را داشته باشد. بنابراین اقدامات باید متأثر از دیدگاه ساکنین، برداشت‌های میدانی و غیره باشد تا بتواند مناسب‌ترین نقاط جهت مداخلات هوشمند را طرح‌ریزی نماید.

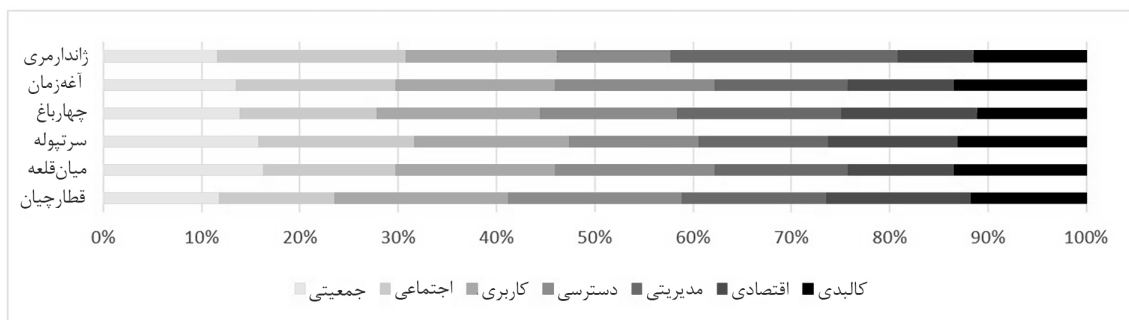
بافت تاریخی شهرها در طول زمان همواره تحت تاثیر شرایط سخت کاری، و مجبور به تحمل بار ترافیکی،

اقتصادی، اجتماعی و غیره کل شهر بوده است. همان‌گونه که انسان بیمار و نیازمند درمان است، شهر نیز با مشکلاتی روبه‌رو و نیازمند رفع و بهبود آن است. کاربری‌ها، پرسش‌نامه اسکلتی-عضلانی نوردیک در بافت تاریخی شهر سنندج، می‌تواند همانند یک کاوش عمومی در سلامت جسمانی آن عمل نموده و به پژوهشگر دیدی کلی از وضعیت سلامت و نوع مشکلات آن بدهد. نتایج حاصل از پرسش‌نامه به پژوهشگر این امکان را می‌دهد که بفهمد وجود و عدم رفع کدام یک از مشکلات، باعث از بین رفتن تدریجی، مهاجرت ساکنین و در نتیجه نابودی کلی بافت می‌گردد. جدول ۶ درصد فراوانی مشکلات اظهارشده توسط ساکنین در بافت تاریخی شهر سنندج را ارائه می‌دهد. با توجه به اطلاعات، بیش‌تر مسائل مطرح‌شده توسط ساکنین، به گونه‌ای نشأت‌گرفته از وضعیت کالبدی، نبود امکانات و خدمات شهری و غیره در محلات است که نتیجه‌ی این عوامل تدریجاً منجر به مهاجرت ساکنین و از بین رفتن بافت‌های تاریخی شده است. شکل ۹ شدت هر یک از مشکلات را در هر یک از محلات به صورت مجزا و با توجه به نظرات ساکنین مشخص نموده است.

جدول ۶: درصد فراوانی مشکلات موجود بر طبق پرسش‌نامه نوردیک

ابعاد	مشکلات موجود در محله از دیدگاه ساکنین	درصد	ابعاد	مشکلات موجود در محله از دیدگاه ساکنین	درصد
جمعیتی	مهاجرت بالای ساکنین با سابقه سکونت بالا	۳۶.۶۶	دسترسی	سطح دسترسی نامناسب و شیب بالای معابر	۲۶.۶۶
اجتماعی	نداشتن حس مسولیت ساکنین نسبت به محله خود	۲۸.۳۳	کالبدی	وجود تعداد بالای ساختمان‌های متروکه، مخروبه و اراضی بایر	۳۶.۶۶
کاربری	نبود فضای سبز و امکانات گذران اوقات فراغت	۴۱.۶۶	مدیریتی	بی‌تفاوتی نهادهای مسئول نسبت به محله	۲۶.۶۶
	وجود فعالیت‌ها و مشاغل نامتناسب و ناسازگار	۲۵		نبود روشنایی کافی در شب	۳۸.۳۳
	کمبود امکانات خدماتی	۲۳.۳۳		وجود حرائم اماکن تاریخی و محدودیت ساخت و ساز	۳۵
	کمبود پارکینگ	۴۳.۳۳	اقتصادی	نبود اقتصاد درون‌محله‌ای	۳۰

شکل ۹: درصد فراوانی هر یک از مشکلات در محلات

پس از جمع‌آوری مشکلات از ساکنین با استفاده از روش OWAS به بررسی هر یک از مشکلات بازگو شده (جدول ۶)، در هر یک از محلات از طریق برداشت‌های میدانی پرداخته شده است. در حقیقت این روش به صورت دقیق و مجزا، عوامل موثر و تشدیدکننده‌ی هر یک از مشکلات را در محلات بررسی می‌نماید (جدول ۷).

جدول ۷: بررسی کیفی مشکلات و اولویت‌دهی مداخله در هر یک از محلات

مشکلات	محلات					
	قطارچیان	میان‌قلعه	سرتپوله	چهارباغ	آغه‌زمان	ژاندارمری
کالبدی	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	خیلی بد	خیلی بد
اقتصادی	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	خیلی بد	خیلی بد
مدیریتی	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	خیلی بد	خیلی بد
دسترسی	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	خیلی بد	خیلی بد
کاربری	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	خیلی بد	خیلی بد
اجتماعی	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	خیلی بد	خیلی بد
جمعیتی	خوب	متوسط	بد	خیلی بد	خیلی بد	خیلی بد

اولویت‌دهی محلات به منظور مداخله: اولویت پنجم، اولویت اول، اولویت دوم، اولویت چهارم، اولویت سوم، اولویت ششم

راهنما: خیلی خوب خوب متوسط بد خیلی بد

شناخت دقیق مشکلات محدوده و یافتن مناسب‌ترین نقاط درمانی، به وسیله‌ی رویکرد طب سوزنی شهری می‌باشد. در حقیقت محلات شهری به‌وسیله‌ی عواملی هم‌چون رونق اقتصادی و حضور فعال ساکنین در درون محلات است که زنده و پویا می‌شوند، اما آنچه که در تمامی این محلات مانع این امر شده است نبود امنیت، نبود فضاهای شهری مناسب و اقتصاد فعال درون‌محله‌ای می‌باشد. با توجه به دیدگاه این رویکرد، نقاط مورد هدف در طب سوزنی شهری باید به گونه‌ای برنامه‌ریزی شود که باعث حضور افراد و رونق آن نقطه و سایر نقاط تحت تاثیر آن گردد. بنابراین این اقدام می‌تواند از طریق احیای نقاط بیمارگونه، توسط کشف و استفاده از پتانسیل‌های موجود در هر یک از محلات صورت گیرد. این پتانسیل‌ها، با استفاده از برداشت‌های میدانی و نظرات ساکنین هر یک از محلات، جمع‌بندی و مورد ارزیابی قرار گرفته است (جدول ۸).

نتایج حاصل از این روش، نامناسب بودن وضعیت کالبد و دسترسی در قسمت‌های داخلی محلات را، مهم‌ترین مشکل موجود در این محلات ارزیابی نموده است. این دو عامل کم‌کم باعث پایین آمدن کیفیت زندگی و ناامنی در محلات می‌گردند و هم‌چنین با ایجاد ناامنی، سایر مشکلات اقتصادی، اجتماعی و غیره نیز به تبع آن به وجود می‌آیند. یافته‌های حاصل از پرسش‌نامه و روش تحلیلی OWAS حاکی از آن است که تمامی محلات موجود در بافت تاریخی شهر سنج هر یک به نوبه‌ی خود با مشکلات موجود در جنبه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و غیره کم و بیش روبه‌رو هستند، اما هر چه که قدمت این محلات بیشتر بوده، این مشکلات با شدت بیشتری نمود پیدا می‌کنند. به طوری که در چهار محله میان‌قلعه، سرتپوله، چهارباغ و آغه‌زمان به سبب قدمت بالاتر محلات، مشکلات با شدت بالاتری نمود پیدا کرده است. این روش به عنوان پیش‌نیازی جهت

جدول ۸: فرصت‌ها، پاتوق‌ها و نشانه‌های ارزشمند از دیدگاه ساکنین و مشاهدات میدانی

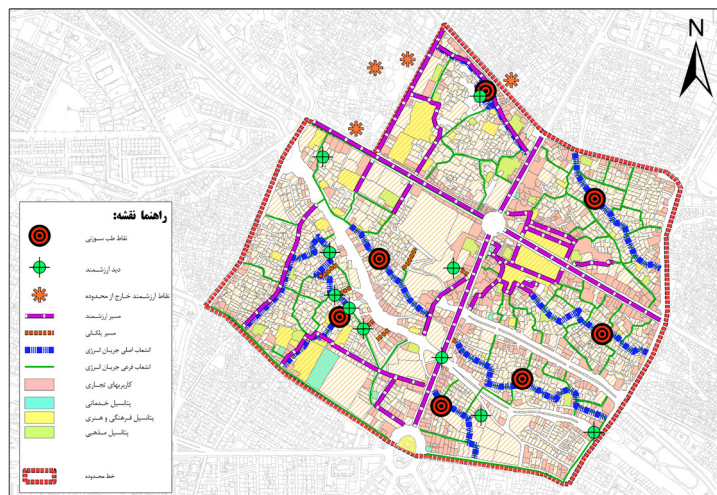
محلات	فرصت‌ها و نشانه‌های ارزشمند با توجه به دیدگاه ساکنین	پاتوق‌های موجود در محلات از دیدگاه ساکنین	فرصت‌ها و نشانه‌های ارزشمند با توجه به مشاهدات میدانی
قطارچیان	نزدیکی به بازار اصلی؛ وجود بناها و مساجد تاریخی؛ حمام فیروزه؛ کوچه نقاره‌خان	پارک سپیدار؛ کوچه رزان؛ راسته‌ی مغازه‌های خیابان کشاورز؛ دم درب منازل ساکنین؛ درب ورودی مغازه‌های خرده‌فروشی داخل محله	علاقه ساکنین به محله خود و مشارکت با نهادهای دولتی؛ دید و منظر زیبا از برخی نقاط و کوچه‌ها؛ کوچه‌های پلکانی و ورودی‌های منحصر به فرد؛ معماری و بافت منحصر به فرد و متناسب با فرهنگ و اقلیم کردستان؛ مساجد (قوله، طوبی‌خانم و غیره) و بناهای قدیمی (عمارت و کیل، منزل آزموه‌اردلان و غیره)؛ وجود کافه و رستوران‌های سنتی؛ پیاده‌راه فردوسی؛ تبدیل پارک سپیدار به بوستان موسیقی

محلات	فرصت‌ها و نشانه‌های ارزشمند با توجه به دیدگاه ساکنین	پاتوق‌های موجود در محلات از دیدگاه ساکنین	فرصت‌ها و نشانه‌های ارزشمند با توجه به مشاهدات میدانی
میان‌قلعه	دسترسی مناسب به خدمات و مرکز شهر؛ وجود بناها و مساجد ارزشمند تاریخی	مسجد شریعتمدار؛ مقابل فروشگاه عمده‌فروشی کوچه امامزاده پیرعمر؛ مقابل دبیرستان صادق وزیری	وجود نقاطی با دید و منظر زیبا (تپه قدیمی باشگاه افسران)؛ مساجد (مسجد دارالامان، مسجد حسنی جهان خانوم و غیره)؛ دید و منظر زیبا از پیاده‌راه فردوسی به کوه آبیدر و مجسمه‌ی میدان آزادی و انقلاب
سرتپوله	اماکن تاریخی (خانه کرد، مشیردیوان، مساجد ارزشمند)	درب ورودی عمارت آصف و عمارت مشیردیوان؛ امامزاده و بازارچه هاجر خاتون	گذرگاه قدیمی و ارزشمند هاجر خاتون؛ راسته فرهنگی و هنری خیابان شهدا (ساخت و فروش تخته نرد و آلات موسیقی، کتاب‌فروشی)؛ مساجد (خورشیدلقا خانم، حسینی و غیره) و بناهای قدیمی (منزل رحیم‌زاده، ملک‌التجار، شهابی و غیره)
چهارباغ	نزدیکی به مرکز شهر؛ بازار اصلی شهر؛ مسجد و حمام عبدالخالق	تکیه‌ها و مساجد؛ میداين موجود در بازار و محله	رستوران سنتی (جهان‌نما) و کافه‌رستوران (حمام عبدالخالق) سنتی؛ راسته طلافروشان، پارچه‌فروشان، فرش و گلیم موجود در بازار؛ مساجد (داروغه و غیره) و بناهای قدیمی (کنیسه، حمام خان، منزل پیرمادی و غیره)
آغه‌زمان	نزدیکی به مرکز شهر؛ وجود بازار اصلی شهر	ناوگذر (ورودی بازار)؛ دم در منازل مسکونی	راسته‌ی پارچه‌فروشان و سرای علی‌دی در بازار آصف؛ وجود مسافرخانه قدیمی؛ پیاده‌راه فردوسی؛ مساجد (رشید قلعه‌بیگی و غیره) بناهای قدیمی (کلیسا، منزل احمدزاده و غیره)
ژاندارمری نزدیکی به مرکز شهر و میدان آزادی	-	-	پیاده‌راه فردوسی؛ راسته‌ی فروش شیرینی‌های سنتی (کونجی گزو، نان‌برنجی و کاک)؛ وجود دید و منظر زیبا در برخی از نقاط محله

نقاط مداخله را نشان می‌دهد. در حقیقت مداخله در این نقاط می‌تواند باعث جریان گرفتن انرژی در هر یک از محلات و به تبع آن، بافت تاریخی شهر سنندج شود. مسیرهای انشعاب جریان انرژی حاصل از نقاط، تاثیرات نقاط مداخلاتی و هم‌چنین میزان درجه اهمیت این نقاط را نشان می‌دهد. این نقاط می‌توانند با ورود گردشگران و حضورپذیری ساکنین به قسمت‌های درونی محلات، علاوه بر رونق اقتصاد گردشگری و درون‌محله‌ای، موجب بهبود وضعیت کالبدی ساختمان‌های درون محلات نیز بشوند.

در پایان از طریق تلفیق اطلاعات دریافتی از ساکنین، برداشت‌های میدانی و استفاده از نقشه‌ی پهنه‌های حائز اهمیت جهت مداخله، نقاط حساس جهت مداخله (شکل ۱۰) ارائه شده است. در این نقشه با مشخص نمودن محل دقیق این نقاط و تاثیراتی که این نقاط بر روی محیط اطراف خود می‌گذارند، سعی در نشان دادن میزان درجه اهمیت استفاده از این رویکرد را دارد. هم‌چنین این نقشه با مشخص نمودن پتانسیل‌های ارزشمند در درون هر یک از محلات (پتانسیل مذهبی، فرهنگی- هنری، خدماتی، تجاری و دیدهای ارزشمند)، عوامل مؤثر و تقویت‌کننده‌ی

شکل ۱۰: نقاط مداخلاتی رویکرد طب سوزنی شهری در محلات تاریخی شهر سنندج

۵-۳- اقدامات هدفمند

شهر مساجد و مناره‌ها، شهر مجسمه‌ها، شهر هزار تپه و شهر خلاق موسیقی معرفی شود. شهر سنندج هم‌چنین در بخش صنایع دستی (گیوه‌دوزی، سجاده‌بافی، تخته نرد و غیره)، پخت غذاهای محلی، پخت شیرینی‌های سنتی و غیره نیز نقش پررنگی را ایفا می‌نماید. با تکیه بر این عوامل و هم‌چنین کاربست آن در بافت تاریخی این شهر، می‌توان به رونق محدوده کمک به‌سزایی نمود. تدوین راهبردها و سیاست‌ها (جدول ۹)، همانند کاتالیزوری در بافت تاریخی عمل کرده و موجب رونق آن می‌شوند.

رویکرد طب سوزنی شهری بر آن است که با استفاده از اقدامات هدفمند، نقاط مداخلاتی را مورد هدف قرار داده و به وسیله‌ی اقداماتی کوچک‌مقیاس، کم‌هزینه و هم‌چنین با عملکردی سریع، باعث آزاد شدن انرژی آن نقطه و اشاعه‌ی اثرات مثبت آن در سایر مناطق تحت تاثیر آن شود. شهر سنندج از دیرباز به واسطه طبیعت زیبا، بناهای ارزشمند، آداب و رسوم منحصر به فرد و غیره همواره مورد توجه گردشگران قرار گرفته است و این عوامل سبب شده که این شهر در طول زمان، با عناوین متفاوتی هم‌چون

جدول ۹: راهبرد و سیاست‌های رویکرد طب سوزنی شهری در بافت تاریخی شهر سنندج

سیاست	راهبرد
- تعیین و تقویت نقاطی با دید و منظر مناسب در محلات بافت تاریخی	تقویت چشم‌اندازهای طبیعی و مصنوعی
- تقویت فرهنگ برون‌گرا و مهمان‌نواز مردم کرد از طریق ارائه خدمات همانند پخت غذاهای محلی، صنایع دستی، عکاسی با لباس‌های محلی و غیره در منازل خود	احیای اصالت بومی و فرهنگ غنی مردم
- ایجاد مراکز فرهنگی و آموزشی که در آن ساکنین به آموزش مهارت‌های خود همانند ساخت صنایع دستی (تخته نرد، آلات موسیقی و غیره)، آشپزی، شیرینی‌پزی و غیره به یکدیگر می‌پردازند که علاوه بر زنده نگاه داشتن ارزش‌های فرهنگی، باعث توسعه اقتصاد محلی و افزایش مشارکت میان ساکنین نیز می‌گردد.	تقویت ارزش‌های فرهنگی و سنتی مردم
- باززنده‌سازی مفاهیم سنتی و اصیل از طریق برگزاری جشن‌ها و نمایشگاه‌ها، ایجاد و نمایش نمادهای اصیل	حفظ هویت تاریخی شهر
- بهبود وضعیت بناهای با ارزش و قدیمی از طریق مرمت و نگهداری آن‌ها	برنامه‌ریزی توسعه توریسم و گردشگری در بافت تاریخی شهر سنندج
- ایجاد کافه‌ها و رستوران‌هایی سنتی به منظور ارائه غذاهای محلی و توقفگاهی برای استراحت	
- استفاده از عوامل ارزشمند بیرونی برای جذب گردشگر به درون محلات همانند: بازار، اماکن تاریخی، اماکن مذهبی و غیره	
- تعریف ورودی به درون محلات از طریق افزایش خوانایی	
- اعتمادسازی و جلب رضایت ساکنین توسط نهادهای دولتی و خصوصی از طریق انجام اقداماتی سودمند و آگاه‌سازی ساکنین از تصمیمات اتخاذی برای محلاتشان به عنوان ارکان مهم تصمیم‌گیری	بهبود نقش نهادهای دولتی در میان ساکنین بافت تاریخی
- تقویت حس مشارکت ساکنین با نهادهای دولتی از طریق فعالیت‌های آموزشی (برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی شبکه‌های محلی)	
- تقویت حس مشارکت در زمینه‌ی انجام اقدامات خودجوش در میان ساکنین و نهادهای خصوصی به منظور بهبود محله خود، بهبود وضعیت دسترسی، انجام اقدامات خلاقانه برای زیباسازی هرچه بیش‌تر محل زندگی خود و غیره	تقویت مشارکت میان ساکنین با یکدیگر و نهادهای موثر محلی
- استفاده از اقداماتی ساده و کم‌هزینه همانند: رنگ‌آمیزی دیوار ساختمان‌ها و مسیرهای پلکانی، ترمیم مبلمان‌های شهری، نقاشی‌های دیواری، ساخت اشیاء تزئینی توسط مواد بازیافتی و غیره	افزایش تعلق خاطر ساکنین نسبت به محل زندگی خود
- استفاده از شبکه‌های مجازی به منظور معرفی نقاط ارزشمند، اماکن تاریخی و کاربری‌هایی ارائه‌دهنده‌ی خدمات فرهنگی	ارتقا زیرساخت‌های شبکه‌های اجتماعی
- جمع‌آوری اطلاعات تاریخی و فرهنگی جذاب در مورد عوامل مختلف موجود در بافت تاریخی شهر سنندج و تبدیل آن به اپلیکیشن‌هایی در جهت شناخت قسمت‌های مختلف بافت تاریخی (بناها، نقاط ارزشی، معرفی جشن‌ها، مراکز خرید و غیره)	
- حمایت نهادهای دولتی از اشتغال‌های سنتی خانگی (سجاده‌بافی، شیرینی‌پزی، گیوه‌دوزی و غیره)	توسعه اقتصاد محلی
- آموزش و افزایش مهارت نیروی کار از طریق برگزاری کارگاه‌های آموزشی	

راه‌ها برای ایجاد مناطق شهری قابل سکونت، کارآمد و مطلوب داشته باشند. پایداری و رونق آینده‌ی شهرهای کنونی همواره تحت تاثیر مستقیم تصمیمات گرفته‌شده حال حاضر مدیران شهری در حوزه‌ی آماده‌سازی، رشد شهرها و همچنین زمینه‌های مختلف شهری می‌باشد. رویکرد طب سوزنی شهری به عنوان رویکردی نوین و کاربردی برای بهبود بافت‌های شهری و به‌خصوص نقاطی که در آن مشکلات شهری به میزان بالایی وجود دارد، می‌تواند به عنوان رویکرد موفق مورد استفاده قرار گیرد.

این پژوهش از طریق کاربست اصول و ابعاد رویکرد طب سوزنی شهری، به تعیین نقاط مداخلاتی و راهبردهای پیشنهادی با هدف بهبود کیفیت زندگی و همچنین بازآفرینی بافت تاریخی شهر سنندج پرداخته است. این اصول در سه مرحله شناخت، تعیین نقاط مداخلاتی و اقدامات هدفمند مورد بررسی قرار گرفته است. تعیین نقاط حساس مداخلاتی، موثرترین مرحله در رویکرد طب سوزنی شهری محسوب می‌شود. با استفاده از نظرات ساکنین، مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی، مشکلات و پتانسیل‌های محدوده پژوهشی جمع‌آوری شده، و به منظور انتخاب نقاط حساس مداخلاتی مورد استفاده قرار گرفته است. با توجه به نتایج حاصل از مطالعات کتابخانه‌ای در بافت تاریخی شهر سنندج، بیش‌ترین مشکلات مربوط به کالبد و کمبود خدمات شهری می‌باشد که به بزرگ‌ترین عامل مهاجرت ساکنین از این محدوده تبدیل شده است. همچنین بر اساس نظرات ساکنین نیز بیش‌ترین درصد فراوانی مشکلات مطرح‌شده به ترتیب مربوط به کمبود پارکینگ (۴۳.۳۳ درصد)، نبود ایمنی و تداخل حرکت سواره و پیاده (۴۱.۶۶ درصد)، نبود امکانات گذران اوقات فراغت (۴۱.۶۶ درصد)، تعداد بالای اراضی متروکه و مخروبه (۳۶.۶۶ درصد) و غیره می‌باشد. در حقیقت با استفاده از پتانسیل‌های موجود همچون ساختمان‌های تاریخی ارزشمند، مساجد، بازار تاریخی، دید و منظر و غیره و تقویت آن‌ها به عنوان راهبردهایی موثر در نقاط مداخلاتی، می‌توان حضورپذیری افراد در این محلات را تقویت کرد. اصول طب سوزنی چینی همواره بیان دارد که با وارد نمودن سوزن در نقاط بیمارگونه‌ی موجود در بدن انسان‌ها، می‌توان باعث ایجاد انرژی و درمان آن نقاط شد. لذا کاربست اصول این رویکرد در شهر و انجام اقداماتی موثر در نقاط منتخب مداخلاتی، می‌تواند سبب جریان یافتن حیات و زندگی در این نقاط شود.

دخالت مستقیم ساکنین برای آینده‌ی محلات خود، از طریق بررسی نظرات آن‌ها برای کشف نیازهایشان و انتخاب مناسب‌ترین راهکارهای مداخلاتی بسیار حائز اهمیت است؛ به همین سبب به وسیله‌ی پرسش‌نامه نوردیک، مشکلات موجود در محدوده پژوهشی جمع‌آوری شد. در مرحله‌ی بعدی با استفاده از روش OWAS مشکلات بیان‌شده در پرسش‌نامه نوردیک، به‌وسیله‌ی مشاهدات میدانی بررسی و از نظر شدت اثرات تخریبی

مهم‌ترین عاملی که این راهبردها را به هدف مورد نظر نزدیک‌تر می‌نماید، موافقت و مشارکت ساکنین در مداخلات مورد نظر است. در حقیقت مشارکت شهروندان باعث افزایش تمایل آن‌ها به حضور در فضاهای شهری محلات خود می‌شود که این به معنای عملکرد درست طب سوزنی شهری می‌باشد.

۶. راهکارهای پیشنهادی و جمع‌بندی

پیشنهاد اصلی در این پژوهش استفاده از برندسازی نمادها و نشانه‌های فرهنگی، هنری، مذهبی و غیره است که می‌توان با معرفی آن‌ها در رسانه‌های اجتماعی، باعث جذب هرچه بیش‌تر و حضورپذیری افراد در بافت تاریخی شهر سنندج شد. در حقیقت استفاده از رسانه‌های اجتماعی به جهت بهبود جامعه و سرمایه‌های اجتماعی، رخدادی نوظهور است که باعث تولید انرژی، ایجاد علاقه و رونق کل محدوده مورد مطالعه می‌شود. نکته‌ی حائز اهمیت جهت تولید محتوا در رسانه‌های اجتماعی، استفاده از دانش محلی ساکنین در خصوص شرایط سکونتی، آداب و رسوم و غیره محلات خود به عنوان فرهنگ غالب شهر سنندج است، چراکه کاساگران در زمینه‌ی طب سوزنی شهری تائیه تاکید بالایی در حفظ، تقویت و گسترش دانش محلی آن داشت به این جهت که باعث زنده نگه داشتن شهر می‌شود. لرنر بیان می‌کند که شهرها باید ایده‌های خوب را پرورش داده و به سرعت شروع به انجام آن نمایند. به منظور ایجاد تغییرات، لازم است خلاقیت را در سطح شهر پرورش دهیم و به فکر بازسازی محیط از طریق حفظ هویت و کاربست هنر و خلاقیت در فضاهای عمومی خود باشیم.

برداشت‌های میدانی و بررسی وضعیت کالبدی محلات، حاکی از آن است که کمبود کاربری‌های خدماتی، نبود فضاهای شهری و کمبود فضاهای باز در درون محلات به منظور ایجاد کاربری‌های تفریحی، یکی از مهم‌ترین مشکلات اظهارشده‌ی ساکنین در محلات محسوب می‌شوند. همان‌طور که گفته شد شهر سنندج به سبب تعدد بالای مساجد به شهر مناره‌ها و مساجد معروف است، بنابراین می‌توان با استفاده از این پتانسیل و تغییر کاربری برخی از آن‌ها فعالیت‌ها و اماکن جاذب گردشگر را درون این محلات به وجود آورد. طب سوزنی شهری به مانند یک استراتژی است که هدف آن تجدید حیات و ساختن مجدد محیط شهری می‌باشد. در حقیقت جوهره‌ی اصلی این رویکرد نشات‌گرفته از توسعه و بهبود کیفیت محیط شهری می‌باشد، که این کار از طریق مداخله در نقاط منتخب و ایجاد انگیزه در آن‌ها، به منظور استفاده از پتانسیل‌ها و ایجاد تاثیرات مثبت صورت خواهد پذیرفت.

۷. نتیجه‌گیری

رشد شهرها باعث شده که تصمیم‌گیرندگان و برنامه‌ریزان شهری، علاوه بر مدیریت آن‌ها سعی در کاربست بهترین

انتخاب شده‌اند که مقاومت لازم در برابر حذف شدن را داشته باشند و علاوه بر این باعث جریان یافتن انرژی به سایر قسمت‌های موجود در محلات شوند. لرنر معتقد است که اقدامات تحت عنوان رویکرد طب سوزنی شهری باید خیلی سریع و همانند شکاف‌های ایجاد شده در طب سوزنی انجام گیرد؛ زیرا سرعت بالا و انعطاف‌پذیری از مزایای طب سوزنی در شهرها است. سیاست‌ها و راهبردهای پیشنهادی برای نقاط مداخلاتی با الهام گرفتن از سیاست‌های در نظر گرفته شده در تجارب جهانی موجود در بخش مبانی نظری، همانند پارکلت هوتونگ (ایجاد فضای عمومی ارزشمند در درون محلات)، گذرگاه تیانزیفانگ (تزریق کاربری‌های ارزشمند)، ویلا خلاق سانتوس (انجام اقداماتی ساده به منظور اشتغال‌زایی و بهبود وضعیت کالبدی محله) و غیره تنظیم شده است. در پایان می‌توان به این نکته اشاره نمود که شهرها همانند انسان‌ها، زنده و دارای علائم حیاتی هستند. همان‌گونه که تحریک نقاط حساس در بدن انسان‌ها باعث جریان یافتن خون در بدن می‌شود، در شهرها نیز باعث حضور انسان‌ها، پویایی و تجدید حیات در نقاط مورد نظر می‌شود، بنابراین می‌تواند به عنوان رویکردی هوشمند در بازآفرینی بافت‌های تاریخی نیز از آن استفاده شود.

این مشکلات بر روی محلات، هر یک از محلات با توجه به شدت مشکلات به منظور مداخله، اولویت‌بندی می‌شود. نتایج حاصل از روش OWAS حاکی از آن است که سابقه‌ی سکونت با شدت مشکلات موجود در محلات رابطه‌ی مستقیم دارند. بنابراین محلاتی که سابقه‌ی سکونتی در آن‌ها بالاتر است، در اولویت بالاتری جهت مداخله قرار دارد.

محله میان‌قلعه اولین محله شهر سنندج، پس از آن محلات آغه‌زمان، چهارباغ و سرتپوله از قدمت بالایی برخوردار می‌باشند؛ به همین سبب دارای وضعیت نامناسب و به‌طبع در اولویت بالاتری به جهت مداخله قرار دارند. پتانسیل‌های بازگو شده در هر یک از محلات با توجه به نظرات ساکنین، همانند نقاطی با انرژی پنهان محسوب می‌شوند که با استفاده از آن‌ها می‌توان باعث رونق و بازآفرینی قسمت‌های درونی محلات شد. در پایان با ایجاد نقشه تعیین نقاط مداخلاتی علاوه بر نقاط حساس مداخلاتی، پتانسیل‌های ارزشمند و تاثیرگذار آن نیز به صورت دقیق شناسایی و مشخص شده است. تعیین نقاط حساس مداخلاتی در هر یک از محلات، در مکان‌هایی جانمایی شده‌اند که مشکلات، یا پتانسیل‌ها و یا هر دوی این موارد در آن‌ها دارای شدت بیشتری است. نقاط حساس مداخلاتی در هر یک از محلات به‌گونه‌ای

پی‌نوشت

1. Urban Acupuncture
2. Manuel – de Sola – Morales
3. Jaime Lerner
4. Marco Casagrande
5. Biourban
6. Kenneth Frampton
7. 3rd Generation City
8. Gordon Matta-Clark
9. Oriol Bohigas
10. Helena Casanova & Jesus Hernandez
11. Holistic Approach
12. Citizen Participation
13. Small Scale
14. Determination of the Sensitive Point
15. Quick Act
16. Scenario
17. Creating Places
18. Lilong
19. Hutong Parklet

20. Tianzifang
21. Creative Villa
22. Wire Opera
23. The Treasure Hil
24. Cerda's Barcelona Plan
25. Nordic Musculoskeletal Questionnaire(NMQ)
26. OVAKO Working Posture Analysis System

فهرست منابع

- Apostolou, Malvina A. 2018. Urban eco-acupuncture methods: case study in the city of Athens. *2nd International Conference on Changing Cities II: Spatial, Design, Landscape & Socio-economic Dimensions*, Jun 2015, Porto Heli, Greece, 932-940. <https://shs.hal.science/halshs-01798506v1/document>
- Casagrande, Marco. 2015. From Urban Acupuncture to The Third Generation City. In *La ville rebelle. Démocratiser le projet urbain*, edited by Jana Revedin, 1-22. Gallimard. https://www.researchgate.net/publication/293645323_From_Urban_Acupuncture_to_the_Third_Generation_City
- Chen, Lingrong. 2015. Urban Acupuncture of Old Residence a Study on Informal Renewal Project of Lilong House. *Creative Urban Renewal* 15-27.
- Chan, Joyce. 2017. Urban Acupuncture in Taipei. Master in Environmental Studies, York University of Toronto. <https://yorkspace.library.yorku.ca/xmlui/bitstream/handle/10315/34714/MESMP02766.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Danaeefard, Hasan, and Hussein Kazemi. 2017. *Qualitative inquiry and research design: choosing among five approaches (narration study, phenomenology, grounded theory, ethnography, case study)*. John Creswell. Tehran: Saffar. [in Persian]
- Delawar, Ali. 2006. *Theoretical and scientific foundations of research in humanities and social sciences*. Tehran: Roshd. [in Persian]
- Fajr-e-Tosea Consultant Engineers. 2010. Renewal and Regeneration Plan for the worn fabric of Sanandaj City. [in Persian]
- Hoogduyn, Rick. 2014. Urban Acupuncture Revitalizing urban areas by small scale interventions. Master Thesis, Blekinge Tekniska Högskola. <https://www.semanticscholar.org/paper/Urban-Acupuncture-%22Revitalizing-urban-areas-by-Hoogduyn/df206172aad244ea05a3939de4608dd4e241ce21>
- Houghton, Kirralie, Jaz Hee-Jeong Choi, and Artur Lugmayr. 2015. From the Guest Editors: Urban Acupuncture. *Journal of Urban Technology* 22(3): 1-2. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10630732.2015.1087684?-journalCode=cjut20>
- Karamipour, Arefeh. 2009. Review experiences of regenerating historical and ancient centers of the city. *Online Regeneration Journal* (6): 1-8. <http://markazmemari.com/uploads/Tajarob-Baz-Zende-Sazi-Marakez.pdf> [in Persian]
- Kavousi, Esmail, and Mah Monir Bayanati. 2014. An introduction to qualitative research. *Proceedings of qualitative research methods in social studies, Research Center of Applied Studies*. 127-165. <https://bayanbox.ir/view/4413867067008684188/KAMIKEIFI.pdf> [in Persian]
- Lastra, Alejandro, and Dorina Pojani. 2018. Urban acupuncture to alleviate stress in informal settlements in Mexico. *Journal of Urban Design* 23(5): 749-762. <https://doi.org/10.1080/13574809.2018.1429902>
- Mahdianpoor, Javad, Mohammad Taghavi Zavareh, and Hamidreza Saremi. 2018. Improving the Quality of Residential Neighborhoods using Urban Acupuncture Approach in Tajrish Neighborhood. *Urban Studies* (31): 31-44. https://urbstudies.uok.ac.ir/article_61137.html [in Persian]
- Marzi, Maurizio, and Nicoletta Ancona. 2004. Urban acupuncture, a proposal for the renewal of Milan's urban ring road. *40th ISoCaRP*. Geneva, Switzerland. <https://www.semanticscholar.org/paper/Urban-acupuncture%2C-a-proposal-for-the-renewal-of-Marzi/c74d725a92046c15bd5dba091f97da33ea6c9dd2>
- Minhao, Zhang, Lou Lubei, Fu Junyi, and Pan Jiameng. 2014. City Acupuncture: The Sustainable Development of The Balanced City In Post-Industrial Age. A: Seminario Internacional de Investigación en Urbanismo. "VI Seminario Internacional de Investigación en Urbanismo, Barcelona-Bogotá, junio 2014". Barcelona: DUOT, 2014. <https://doi.org/10.5821/siiu.6006>
- Nasl Seraji, Jebraeil, and HamidReza Kachoian. 1999. Ergonomics evaluation of work posture in OWAS method in Ballast mines. *Journal of Tehran Medical University* (3): 52-58. https://tumj.tums.ac.ir/browse.php?a_id=1459 [in Persian]
- Pascaris, Jonathan. 2012. Healing Neighbourhoods through Urban Acupuncture. Master of Architecture, Ryerson University. https://rshare.library.torontomu.ca/articles/thesis/Healing_Neighbourhoods_through_Urban_Acupuncture/14651664
- Pourahmad, Ahmad., and Ramezan Akbarnejad Bayi. 2011. Pyramid reinvented historical texture urban using swot model (case examples, Babol historical texture). *GEOGRAPHICAL JOURNAL OF CHASHMANDAZ-E-ZA-GROS* (9): 81-107. <https://www.sid.ir/paper/175724/fa> [in Persian]
- Prifti, Jonila. 2012. Urban Acupuncture As A Strategy For Public Spaces Renewal In Tirana. *Tirana Architecture Week*, 266-277.
- Safdari, Sima, Mohammadreza Pourjafar, and Ehsan Ranjbar. 2014. Regeneration of base culture leading to improvement of cultural interactions (case study: the historical fabric of Mashhad). *Haft-Shahr Journal* (47-48): 25-39. http://www.haftshahrjournal.ir/article_14668.html [in Persian]

- Santos, Niedja. 2018. Urban Acupuncture Through Creative Villas in Santos City, Brazil. *VI International Creative Cities Congress*, 939-964. https://www.ciudades-creativas.com/proceedings/6ccc/proceedings-6ccc_049.pdf
- Shahr-e-Danesh Tadbir Consultant Engineers. 2006. Development and Construction Plan (Master Plan) of Sanandaj City. [in Persian]
- Shen, Luni. 2015. Urban Acupuncture of Traditional Community A Study of Beijing "Hutong" Bubble and Shanghai "Tianzifang". *Creative Urban Renewal*: 56-65.
- Shidan, Cheng, and Niu Xile. 2010. "Urban Acupuncture" Based on Digital Technology. In: *The 2nd International Conference on Information Science and Engineering*. <https://ieeexplore.ieee.org/document/5691876>
- Silva Mora, Natalia. 2013. Urban Acupuncture Projects as a Slum Upgrading Process How to tackle poverty effectively in a multidimensional way: The case of Ciudad Bolívar in Bogotá. Master Thesis Urban Development Planning, Banco de la republica Colombia. <https://babel.banrepcultural.org/digital/api/collection/p17054coll123/id/34/download>
- Sun, Yuman. 2015. Urban Acupuncture on Street Level: Narrative Shanghai and Hutong Parklet. *Creative Urban Renewal*: 28-40.
- Tang, Yiming. 2015. Introduction to Urban Acupuncture: Theory and Practices. *Creative Urban Renewal*: 4-14. https://www.academia.edu/22298104/Urban_Acupuncture_and_its_Practices_in_China_and_Egypt
- Yimeng, Zhang. 2015. Rethinking the Dimension In Urban Acupuncture "Super scale" strategy in practice. Master Thesis, University Politècnica de Catalunya. https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2117/103124/ZhangYimeng_TFM.pdf

نحوه ارجاع به این مقاله

رؤفی، روزین، و عباس شیعه. ۱۴۰۱. تدوین راهبردهای بازآفرینی بافت تاریخی شهر سنندج از طریق کاربست رویکرد طب سوزنی شهری. *نشریه معماری و شهرسازی آرمان شهر* ۱۵(۴۱): ۲۶۷-۲۴۹

DOI: 10.22034/AAUD.2023.270749.2412

URL: http://www.armanshahrjournal.com/article_168914.html

COPYRIGHTS

Copyright for this article is retained by the author(s), with publication rights granted to the Armanshahr Architecture & Urban Development Journal. This is an open-access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution License.

<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

